Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Viite: Asia: HE 100/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) toteaa pyydettynä asiantuntijalausuntona seuraavaa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta:

ELY-keskuksille annetun yleisen toimivallan lisäksi Lapin ELY-keskukselle on annettu erikseen tehtäviä, joilla on yhdyspinta saamelaiskäräjistä annettuun lakiin. Lapin ELY-keskuksen toimialaan kuuluvat mm. Suomen ja Norjan välisen sopimuksen kalastuksesta Tenojoen vesistössä ja sen osana olevan kalastussäännön (42/2017)-, kalastuslain (379/2015) toimeenpanotehtävät, Inarijärven säännöstelystä tehdyn Suomen, Norjan ja Venäjän välisen valtiosopimuksen (SopS 39/1959) mukaiset toimeenpanotehtävät, Suomen ja Norjan välisestä rajavesistökomissiosta tehdyn sopimuksen (31/1981) mukaiset toimeenpanotehtävät, Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen mukaiset toimeenpanotehtävät (91/2010), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetukilain (986/2011) ja Kolttalain (253/1995) mukaiset tehtävät.

Lausuttavana oleva hallituksen esitys (9 §) laajentaa voimassa olevan lain neuvotteluvelvoitteen yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitteeksi sekä painottaa viranomaisten ja saamelaiskäräjien yhteistyötä nykyistä enemmän. Uusi kokonaisuus pitäisi sisällään yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitteen, säännökset saamelaisten oikeuksien huomioon ottamisesta viranomaisten toiminnasta sekä yhteistoimintaa ja neuvotteluja koskevan menettelysäännökset.

Ehdotuksen mukaan viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat neuvottelevat saamelaiskäräjien kanssa valmisteltaessa lainsäädäntöä, hallinnollisia päätöksiä ja muita toimenpiteitä, joilla voi olla erityinen merkitys saamelaisille, pyrkimyksenä saavuttaa yksimielisyys saamelaiskäräjien kanssa tai saada saamelaiskäräjien suostumus ennen päätöksentekoa. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan pyrkimystä saavuttaa yksimielisyys on tarpeen tarkentaa ja selkeyttää säädöstasolla. Lisäksi säädöksiin toivotaan tarkennuksia tilanteisiin, joissa yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvollisuuden tavoitteeseen pääseminen ei olisi mahdollista huomioiden esim. sektorilainsäädäntö tai valtioiden väliset sopimukset.

Huomioiden, että yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvollisuus ulottuu saamelaisten kotiseutualueella toteutettaviin ja vaikutuksiltaan sinne ulottuviin sekä muihin erityisesti saamelaisten kieleen tai kulttuuriin taikka heidän asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana vaikuttaviin toimenpiteisiin, ehdotus laajentaa yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitteen piiriin kuuluvien asioiden alaa Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan huomattavissa määrin. Esimerkiksi saamelaisten perinteisillä elinkeinoilla poronhoidolla ja kalastuksella on vahva kytkentä myös alueen muihin

elinkeinoihin. Em. johtuen hallituksen esitykseen kirjattua yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitteen piiriin kuuluvien asioiden muotoilua ja sisältöä on tarpeen selkeyttää ja täsmentää.

ELY-keskus pitää tärkeänä, että mahdollisista lain muutoksista järjestetään riittävää koulutusta viranomaisille ja viranomaiselle varmistetaan riittävät resurssit yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitteen, mutta myös saamen kielilain nykyistä paremmalle toteutumiselle. Kielilain toteutumiseksi on huomioitava kolmen saamen kielen tarpeet (pohjoissaame, inarinsaame ja koltansaame).

Huomioiden Lapin ELY-keskuksen toimialue ja erityistehtävät, joilla on selkeitä ja varsin laajalle ulottuvia yhdyspintoja alkuperäiskansojen kieleen, kulttuuriin ja asemaan, työmäärän ennakoidaan selkeästi lisääntyvän, mikä edellyttää lisäresursointia.

Ylijohtaja Jaakko Ylinampa

Johtaja Marja Perälä

Jakelu Maa- ja metsätalousvaliokunta

Tämä asiakirja KEHA/15279/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/15279/2024 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Ylinampa Jaakko 29.02.2024 10:55

Esittelijä Perälä Marja 29.02.2024 10:53